

**PESTER
PROGRAM
NA VAŠEM
DNEVU
V SAKALOVCIH
STR. 2**

**BOŽJA PAUT
K LURDSKI**

**MARIJI
STR. 4**

6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 8. septembra 2011 ☀ Leto XXI, št. 36

SPET V ŠOLO!

Prvega septembra so se odprla tudi vrata porabskih narodnostnih šol; dolge, lepe počitnice so tako preteklost. Na t. i. svečanih odprtjih novega šolskega leta sta se ravnateljici dvojezičnih šol, gornjeseniške in števanovske, lahko pohvalili z večjim številom učencev, kot jih je bilo v preteklem šolskem letu. Na Gornjem Seniku so bogatejši za 4 učence, z 59 so prišli do številke 63, izmed teh je 8 prvošolcev. Tu se prav tako zavedajo, da je za dvojezični pouk potrebno imeti dvojezične učitelje, zato nekateri, ki to še niso, pridno obiskujejo tečaj slovenščine. V števanovski šoli pa skoraj lahko govorimo o svojevrstni »baby boom« situaciji, saj so s skromnih 29 učencev v preteklem letu število zvišali kar na 44, izmed teh je 10 prvošolcev. In od kod naenkrat vsi ti učenci? Iz Monoštra in okolice. Starši so presodili, da majhna šola lahko njihovim otrokom nudi več kot velika šola s številčno močnimi razredi. Vse to je za ohranitev šole gotovo izrednega pomena, saj če ni učencev, se šola zapre. Učenci torej so. Toda – ne govorimo tudi tu o dvojezični šoli?? O dvojezičnosti, ki mora biti močna in strokovno dodelana v porabskem modelu prav na razredni stopnji? In – kakšna bo števanovska dvojezičnost, če sta obe razredni učiteljici

V Števanovcih imajo v tem šolskem letu 10 prvošolcev

Tudi gornjeseniška šola je odprla vrata

madžarsko enojezični??? To me bo v tem letu posebej zanimalo, pa verjetno ne samo mene. Kadrovska problematika porabskih narodnostnih šol je torej zelo pereča, še bolj pa bo v prihodnosti. Že nekaj let se v delo porabskih narodnostnih vrtcev uspešno vključujejo vzgojiteljice asistentke iz Slovenije; glede na povedano o kadrovski podhranjenosti šol je zdaj pravi čas, da nekaj ukrenemo tudi v zvezi s strokovno pomočjo v šolah – recimo kakšen učitelj asistent za slovenski jezik – in dvojezični učitelj razrednega pouka, mogoče za začetek študent, ki bi v Porabju opravljal študijsko prakso... Če nočemo, da bi dvojezičnost prodajali zgolj kot frazo na papirju...

V Združenem VIZ v Monoštru je za eno leto imenovana nova ravnateljica, va Balogh, dosedanja pedagoška vodja gimnazije. V slavnostnem nagovoru ob začetku šolskega leta je poudarila pomen učenja na splošno, posebej pa pomembnost učenja tujih jezikov, matematike in informatike. O tem, da so tako v osnovni šoli kot v gimnaziji tudi številni učenci pri slovenskem narodnostnem pouku, pa niti črke...

Vsem želim uspešen začetek šolskega leta in še bolj uspešno nadaljevanje.

VALERIJA PERGER

Pester program na vaškem dnevu v Sakalovcih

Poletje je bilo v Porabju tudi čas vaških dnevov. Na teh prireditvah imajo občani vsake skupnosti možnost za druženje, skupno zabavo. V

ligi – gostila in se je pomerila z ekipo iz Nagyrákosa. Kot ponavadi, je bilo tudi sedaj veliko obiskovalcev, navijačev na tekmi, in sakalovska ekipa

Na vaškem dnevu so gasilska društva iz Sakalovcev, Grada in Trdkove podpisale listino o sodelovanju

Sakalovcih so lokalna samouprava, slovenska in romska manjšinska samouprava priredile vaški dan v nedeljo, 28. avgusta. Prireditvi, na kateri so se lahko odlično zabavali tako otroci kot odrasli, je bilo naklonjeno tudi vreme. Programi so se sicer začeli že en dan prej, ko je nogometna ekipa Sakalovci – sedaj že v drugi županijski nogometni

ni razočarala domačinov, saj je zmagala s 6:2. Po tekmi se je začela veselica, na kateri so se vaščani lahko zabavali do zgodnjega jutra.

V nedeljo se je program vaškega dneva začel s slavnostno mašo, ki jo je daroval domači župnik Tibor Tóth. Prireditve so se udeležili tudi začasna odpravnica poslov na Generalnem konzulatu RS v Monoštru

Angelina Trajkovski, član Železnožupanijske skupščine Endre Kovács, predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnő, predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš, župana z Dolnjega in Gornjega Senika Zsolt Monek in Gábor Ropoš ter notarka Monika Škaper Sukič.

Po maši je vaščane in goste pozdravil sakalovski župan Tamás Császár. Njegovemu govoru je sledil slavnostni podpis listine o sodelovanju med gasilskimi društvi Sakalovci, Grad in Trdkova, ki že vrsto let sodelujejo. Sakalovski gasilci se že dogovarjajo s svojimi slovenskimi kolegi za strokovna izpopolnjevanja, saj bi se radi naučili bolj sodobne metode in tehnike.

Kulturni program vaškega dneva se je začel ob 14. uri, na katerem so navzoče zabavale številne slovenske in madžarske skupine. Oder je najprej zavzela otroška folklorna skupina ZSM Sakalovci. Poleg njih so še nastopili Ansambel Lacija Korpiča, plesna skupina žensk iz Slovenske vesi,

Folklorna skupina ZSM Sakalovci, ki jih je občinstvo gledalo oz. poslušalo z velikim navdušenjem. Med nastopajočimi pa sta bila zelo priljubljena tudi slovenski pevec Franc

vrsta pa je bila zmeraj tudi pri vretenu, kjer so s pomočjo prekmurskega lončarja Štefana Zelka pripravljali razne lončene izdelke. Med deklicami je bilo zelo priljubljeno

Na popoldanskem kulturnem programu je med drugim nastopil tudi ansambel Lacija Korpiča

Gorza in glasbena skupina Sonček iz puconske šole, ki ju je občinstvo težko pustilo z odra, zato sta po koncu programa še oba zapela oz. zaigrala nekaj pesmi.

Organizatorji so poskrbeli tudi za zabavo otrok, ki sta jih razveselila napihljiv grad in tobogan. Zelo jih je navdušila tudi vožnja s kočijo. Daljša

pletanje zaplestnic, kar je bilo vseh ne samo malčkom, ampak tudi malo starejšim.

Po koncu kulturnega programa se je začela veselica, na kateri je za dobro voljo skrbel József Scholcz. Vmes pa so še najbolj zainteresirani lahko preizkusili svoje pevske sposobnosti s karaokami.

Nikoletta Vajda Nagy

NA ZEMLJEVIDU EVROPE: LENDAVA - SVETOVNA PRESTOLNICA BOGRAČA

V petek, 26. avgusta, je Lendava postala svetovna prestolnica bograča. Razglasitve se je poleg številnih obiskovalcev in gostov, tudi iz Madžarske in Hrvaške, udeležil predsednik države dr. Danilo Türk, ki je pred štirimi leti dal pobudo za svetovno prestolnico, ko je obiskal študentsko prireditev Bogračfest. Po tem ko sta z županom Antonom Balažkom na mestni hiši odkrila spominsko tablo, ko so se oglasili bobni in je zadonel strel iz možnarja, je predsednik povedal, da gre tudi za dejanje ponosa na tradicijo in kulturo teh krajev in kulturo celotne Slovenije. Obenem gre po njegovih besedah tudi za izraz povezovanja kultur in narodov tega območja ter povezovanja s celotnim svetom. Poudaril je: »Lendava ima izjemno pomembno in perspektivno lokacijo na zemljevidu Evrope. Leži na slovenskem ozemlju blizu Hrvaške, Madžarske in Avstri-

je in že opravlja pomembno povezovalno funkcijo kot križišče poti in stičišče kultur.«

Predsednik je opozoril, da smo

Po tem, ko sta z županom Antonom Balažkom na mestni hiši odkrila trijezično spominsko tablo svetovne prestolnice bograča, je množico zbranih v središču Lendave nagovoril predsednik Slovenije Danilo Türk.

pogosto preveč zazrti vase, premalo ambiciozni, premalo odprti v svet in nenazadnje tudi premalo ponosni na to, kar že

imamo. Zato je lahko razglasitev Lendave za svetovno prestolnico bograča opomin, da lahko storimo več pri povezovanju našega

izročila z našo prihodnostjo ter pri povezovanju našega prostora s sosedi in celotnim svetom. Slednje ni nikakršno pretirava-

nje, saj je župan Anton Balažek v uvodnem nagovoru povedal, da so dobili čestitke Slovenije, sosednjih držav in z različnih koncev sveta, denimo Clevelanda v Združenih državah Amerike in Tokia in tudi Bruslja. Razglasitev za svetovno prestolnico bograča pomeni uvod v praznovanje 820-letnice mesta Lendava prihodnje leto, je dejal župan Balažek in poudaril, da je kuhanje bograča dogodek, »ob katerem se družimo in zabavamo, je tisto, kar vrača nasmeh na lica. Ohranjali bomo to njegovo poslanstvo in ga razvijali kot gospodarski projekt.«

Predsednik Slovenije Danilo Türk se je na prvem mestu vpisal v knjigo svetovne prestolnice bograča. Pri tem uvodnem dogodku v poznejše dogajanje je bila tudi pred kratkim izbrana grofica bograča Magdalena Rudaš ter častna grofica in grof Marija in Ludvik Király.

Bogračfest dan po razglasitvi se je udeležilo 72 ekip. Najbolj slasten bograč je pripravila, tako so ocenili, ekipa Term Lendava, izjemno drugo mesto si je prikuhala ekipa TV oddaje Mostovi – Hidak in tretje ekipa Eko-parka. Slovenija ima eno prestolnico, kar svetovno, več. Ni nepomembno, da je ta prestolnica v sorazmerno majhnem obmejnem mestu Lendava; mestu, ki je zadnje desetletje močno spremenilo podobo, in kar je še pomembneje, vsebino v gospodarskem in družbenem razvoju. Če bodo složni vsi, ki so sodelovali pri uresničitvi projekta svetovna prestolnica bograča še naprej, potlej tudi rezultati ne bodo izostali. Nemara bi s tem dejanjem lahko bila Lendava za zgled še komu v Sloveniji, kjer je bolj pomembna barva kot rezultat, povsem v nasprotju z rekom, da ni važno kakšne barve je mačka, pomembno je, da lovi miši.

E. Ružič

Po potaj »nemškoga Švajca«

Švajcarska devojka, Jungfrau je kak mati, šteta svojimi deteti mlejko daga. Vodé, štete tečejo doj z etoga bregá, so »mati« čūdovitim slapovom (vísesek), štete najdemo

Na »jezeri štiri kantonov« pelajo stari šifti

v dolini Lauterbrunnen. Pri *Trümmelbachi* leko z liftom pridemo nut v želaudec bregá, gde začne nagla voda vó s kamla tečiti. Na etaj »stuba« najdemo deset slapov, v šteraj 20 gezero litrov vodé na sekundo prejktečé. Gda je človek pri najvišišom slapi nutri v bregej, brodi, ka glüpi grata, tak krepk glas má voda. Če pa stoj šké kejpe réditi, si more dobro zmisлити, ka leko objektivge brž mokri gratajo. Gda se pomalek spiščavamo doj po stubaj, nagla voda samo tak brčí gnauk z lejve, gnauk s prave strani.

Biu je 1. avgust, kak povejdanó, državni svetek v Švajci. Gda smo večer prišli v svoj hotel, je že cejla mala ves z zastalami gorokinčana bila. Svetili so svoj rosag, pa smo brž razmili, zakoj je Švajc tak bogati grato. Tisti potnicke, štete so nej mogli prešteti cenik, so nej znali, ka eške za navadno vodau tó trbej plačati. Za liter prausne vodé s ceví je prosila kelnarca (šteta je ovak z Erdeljskoga prišla) skoro 1.200 forintov.

(Švajcarska pripovejst pravi: *Baug je stvauro Švajc pa pito Švajcara, ka eške nüca v etoj lejpoj krajini. Švajcar je proso edno kravo. Gda go je dogiu, je dau Baugi posanco*

toploga mlejka. Baugi se je mlejko povidlo, pa proso eške edno posanco. Na konci pa je mogo Švajcari plačati 2 rap-pena, filejra.)

Na tisti den so v cejlo rosagi

je simbol svobode Švajcarov. Sploj pri nemškoj grajnci je kanton *Schaffhausen*. Po svejti ga najbolje poznajo po slapi na reki Rajni, za šteroga pravijo, ka je najlepši v Europi. Sploj je ovaški, kak šteroga smo vidli preminauči den v Trümmelbachi. Vodé je tü tó zavolé, samo ka je reka dosta bole šurka. Na srejni stogi edna veuka skala, kamen, do šteroga se leko pride z malimi čanaklinami. Če se stoj bogí vodé pa ne vej plavati, aj se raj ne pela, ka reka fejt »ziba«. Na kamni srejni njé pa se človek počüti, kak liki bi biu na otoki (sziget) srejni vihéra, ka je voda tak glasna. Če na gnauk dosta turistov pride, se trbej malo stiskavati na vauski stubaj.

Paut nas je pelala v najvekši varaš v Švajci, v *Zürich*, gde živé skoro 400 gezero lüdi. Pa nej samo rojeni Švajcarge, ka smo na glavnom panaufi na pamet vzeli veuki plakat, na šterom so črne čizme stapale na njinoj redečo zastali

Finančni center Švajca je Zürich

spejvo, ka je lüstvo nej moglo enjati ploskanje.

Drügi den zrankma nas je paut oprvin pelala v *Altdorf*, štete je center kantona (krajine) Uri. V etom varaši je živo erični Vilhelm Tell, šteroga eške mlajši na Vogrskom dobro poznajo. Srejni Altdorfa stogi kip batrivnoga djagra, štete se je vüpo z lokom (ijjal) na djabko na glavnej svojoga siná strejljati. Grato

s križom. Napisano je bilau: »stavite prihajanje tihinski delavcov«, postavila ga je nacionalistična stranka. Istina, ka v Švajci želej delati vsikdar več pa več tihincov, štete škejo dobro slüžiti pa baukše živeti. Od panaufa se leko dale šeta prauti centri varaša, med potjauv je dosta parkov. Vsikšo leto majo v Zürichu muzični festival, tistoga ipa pride v mesto

več deset gezero lüdi pa se trbej fejt stiskavati. Dosta mladi po parkaj tó spi.

Zürich je glavni finančni pa trgovski center Švajca, trnok krepka je industrija tó. Na sövernóm tali varaša je najvekšo letališče (reptér) v rosagi, od kec se leko leti na vsej 5 kontinentov. Njegov borza (tózsde)

Simbol Luzerna je dugi lesení maust s törmom

je štrta najvekša na svejti, dosta veuki bank má svoj center v mesti.

Kak v Berni tak v Zürichu tó, na glavnoj poštiji prauti varaškomi törmí visijo na bejdvej stranaj zastale vsej kantonov. Stare pa lejpe iže stogijo na vsikšom kiklej, po vauski ulicaj pridemo do reke Limmat, šteta nej daleč od tistec v Zürichu jezero teče. Nad varašom kralüjejo törmí katedrale, na šteroj od zvüna najdemo tüdi štetej od zvüna najdemo tüdi kip krala Karela Velikoga, štete je pred gezero lejtami dau tam postaviti prvo cerkev. Pri ednoj iži vidimo kip pisa, štete má na šinjeki remen s cvökami. Tau je spomin na ednoga župana, štete je dau dosta pisauv bujti zavolo njini betegov.

Vsikši štete Švajcar živé v Zürichu, na leto pa pride tá več milijonov turistov. V varaši je živo par mejsecov Lenin v emigraciji, depa Thomas Mann pa Albert Einstein sta tó tam svoj dom mela za en cajt. Eden od veuki vörski reformatorov, Ulrich Zwingli, je ranč tak tam predgo.

Na nemškom tali Švajca je le-

po jezero, takzvani *Vierwaldstättersee*, ka znamenüje, ka leži pri srečanji štete kantonov. Staro je več kak 12 gezero lejt, gnesneden je erično turistično mesto. Naša skupina se je iz vesnice Vitznau pelala s šiftom prauti malomi varaši Luzern. Šift je biu takši, ka so leko bole tehnično najgir lidgé vidli, kak

njegov motor funkcionéra. Ta ladja se po jezeri pela že od leta 1928, tak je najstarejši šift na etoj vodej. Tisti den je vse puni biu z lidami, štete so sejdli ali stali pri grajki pa se edno vöro dobro čütili v ladnom vötiri.

Mali varaš *Luzern* nam je leko eške posaba pri srci, ka je pobrateno mesto (testvérváros) od Monoštra. Gda se popotnik s šiftom pripela tá, že od daleč vidi lesení maust z viskim törmom. Tau je takzvana »Kappelbrücke«, štete je najstarejši s strejov pokriti lesení maust na svejti. Leta 1993 je dojzgoro, depa so meli vse plane, pa so ga leko na nauvo zozidali.

Z maustom so inda branili varaš, gda se pa pod njegov strejov šetamo, vidimo vrkaj na lesení tabljaj lejpe malane kejpe o zgodovini varaša.

Na večer smo v hoteli že bole čedni bili, pa je niške nej prausno vodau proso. Raj smo koštavali švajcarski merlot pa domanje pivo pa brodili, ka nas na taljanskóm tali Švajca eške čaka.

-dm-

OD SLOVENIJE...

Obisk nemške kanclerke

Slovenijo je pred dnevi obiskala nemška kanclerka Angela Merkel, ki se je z gostiteljem, premierom Borutom Pahorjem, pogovarjala predvsem o reševanju dolžniških težav v območju evra, tesnejšem povezovanju članic evrske skupine ter o poglobljanju dvostranskih odnosov. Sklenila sta tudi deklaracijo o poglobljenem sodelovanju. Merklova se je srečala še s predsednikom republike Danilom Türkom in predsednikom opozicijske SDS Janezom Janšo, ogledala pa si je tudi Ljubljano in se srečala z ljubljanskim županom Zoranom Jankovičem. Kot je po srečanju z Merklovo dejal premier Borut Pahor, si želi, da bi državi vzpostavili poseben odnos, Merklova pa je Slovenijo označila za verodostojno evropsko partnerico. Deklaracija, ki jo je Pahor označil kot sporočilo za delo v prihodnje, predvideva poglobljanje medsebojnih odnosov na političnem, znanstvenem in gospodarskem področju. Obe državi želita tako s tesnim usklajevanjem v EU prispevati h krepitvi politične in gospodarske enotnosti Evrope, stabilnosti območja evra in trdnjši povezanosti članic EU. Nemčija je za Slovenijo ključna država tako politično kot gospodarsko. Slovenija z Nemčijo ustvari okoli petino zunanje trgovine. Lani je blagovna menjava znašala približno 3,6 milijarde evrov v vsako smer.

Gantar odstopil, izvoljen Germič

Predsednik državnega zbora Pavel Gantar je v skladu z napovedjo odstopil s funkcije. Poslanec stranke Zares je svoj odstop napovedal že 11. julija, saj je njegova stranka konec junija zapustila koalicijsko pogodbo, zato je bilo po njegovem mnenju verodostojno, da tudi sam odstopi s funkcije. Za novega predsednika državnega zbora je bil izvoljen poslanec LDS-a Ljubo Germič.

Iz Sakalauvec v Lurd (1)

BOŽJA PAUT K LURDSKI MARIJI

Sakalovski vernice so se od 21. do 26. avgusta podali na božo paut v največjo prauškarsko središče v Evropi, v Lurd, stero leži na Francuzkom med plaminami Pirenejov. Te varaš, steri ma kauli 16 gezero lidi, vsakšo leto gorazišče več kak 6

47 prauškarov se je podalo na dolgo paut k lurdski Mariji

milijaunov prauškarov iz cejljoga svejta.

Na našom autobusi, steroga je do Lurda čakalo skurok dvejgezero kilometrov, so bili zvün vernikov iz Porabja (Sakalovci, Gorenji Senik, Varaš, Črejtnik) ešče dvornicke iz Szigetvára. Šest mladi pojbov je pripelo njini župnik. Z nami so bili trge župniki, naš domanji župnik gospaud Tibor, župnik iz Homokkomároma gospaud Imre pa župnik iz Szigetvára gospaud Dezső. Vsevküper nas je bilau 47.

Prausko, za stero so se ništrni že lani zgučali, gda so bili vküper v Medugorji, je organizirala Ester Kovač s pomočjavu Kolombusz Toursa iz Miskolca.

Prva kak bi se prauškarge podali na tau dugo paut, smo se srečali v sakalauvski kapejli, gde smo z domanjimi lidami vred pri svetoy meši prosili B. D. Marijo, naj nam pomaga, da bi srečno prišli ta pa nazaj.

Naša paut je nas prvi den pelala prejk Slovenije do Talanjskoga. Zato ka smo vedli, kelko kilometrov je pred nami, smo se rejsan samo te stavili, gda je trno potrebno bilau. »Življenje« na autobusi je nej léko bilau, dapa pomagale so molitve pa svete pesmi, ka smo ležej vözdžali. Dokeč smo večer prišli do prvoga hotela, gde smo spali, smo zmolili več raužni vejncov

pa litanij. V hoteli v varaši Savona sta nam trno dobro spadnila topel tuš pa naučni počitek.

Drugi zranek smo šli na paut z vüpanjom, ka nas večer že pri lurdski Mariji najde. Do podneva, do dvej vöre je vse šlau kak prvi den, molili smo, eni smo

Te vöre prausnoga časa smo ništrni vöponücali, ka smo si poglednili anfiteater iz rimski cajtov, staučili smo v eno cerkev, si kaj pogeli pa spili. Drugi so počivali v lejpom parki, se pogučavali, molili. Dapa ta molitev je zdaj nej hasnila, prauti večeri smo zvedli, ka busa tisti den ne morejo popraviti. Bijo je tau vogrski bus Ikarus, za steroga so na Francuzkom nej meli rezervne dele (alkatrész), zato je tau trbelo dati pripelati z Vogrskoga. Te smo že vedli, ka s tejm busom nemo šli do Lurda. Najvekša baja je bila, ka v tom varaši nin nej bilau praznoga, prostoga autobusa. Probali smo prejk turistične pisarne, pri privatnikaj, naša sopotnica Valika Rogan je ešče brata prosila, naj iz Budimpešte pozové na ambasado v Pariž, dapa uni so tō nej mogli pomagati, ka skurok vsikši na dopusti bijo. Večer nas je najšo pod zvezjdnatim nebaum, na konci so nam ešče policajji tō pomagali, ka smo prišli do

Madridi.

Dapa mi smo po dugom dnevi samo tau gledali, ka bi čimprva prišli v postelo. Vüпали smo, ka gda se drugi zranek zbidimo, organizatorge pauti najdejo rešitev, ka pridemo do našoga cilja. Do Lurda smo že samo kakšni 500 km meli.

Blajžena Devica Marija je nej zavrgla naše prošnje, drugi zranek smo zvedli, da je avtobus iz Lurda že na pauti, kauli dvej vöre de že tū. V hoteli so tō trno dobri pa prijazni bili z nami, dali so nam edno dvorano (terem), gde smo leko svoje stvari dolaspakivali. V tej dvorani smo meli potejn sveto mešo, stero sta služila gospauda Tibor pa Imre za bolnike pa za tau, ka bi do konca naše pauti vse v redi šlau. Čas je brz odišo pa smo gnauk samo tau vpamet vzeli, ka je francoski autobus že prišo. Spakirali smo se, sedli na bus in smo se že pelali prauti Lurdi.

Bus je bijo trno udoben (kényel-

Anfiteater v varaši Arles

smo defekt dobili, dapa gda je šofer pogledno bus, je včasini pravo, ka je vekša baja. Ešče sreča, ka smo leko prišli do naj-

Počivali smo v lejpom parki na srejudi varaša

blížjoga varaša, do Arlesa. Tū so nas dojdjali pa autobus odpelali v serviz. Tak smo računali, ka za dvej, tri vöre mo šli tadale.

hotela, v sterom nam je naš vodnik (njegva je agencija Kolombusz Tours) gorvzejo sobe, ka bi si leko spočinavli. Pa kak

mes) pa (h)laden, tak je za en čas velka tijoča gratala. Vsi smo spali kak angeldje. Po par vör vožnje smo prišli v Lurd, vöra je bila kauli pau desete, iz busa smo vidli naučno procesijo s svejčami, v steroy je šlau večgezero lidi. Ziskali smo svoj hotel, brz pogeli večerjo, se spakirali v sobe, pa smo že šli do jame (votline), gde se je deklíčini Bernadett leta 1858 osemnajsetkrat skazala Marija. Do votline pa kipa (szobor) smo nej mogli, ka je bilau tam prevnaugo lidi, bila je meša v talanjskom geziku. V mirni, topli nauči smo pozabili vse težkauče, štere smo preživeli po pauti, in mislili na tau, ka nas je njena milost dun pripelala do našoga cilja.

(se nadaljuje)

M. Sukič

Sto dela, tisti ne obogati

Zdaj, gda se že s kombajni ženja, je žetva že pozabljena, dapa tau je nej vsigdar tak bilau. Gda so z rokauv želi, so po žetvi še mejsec dni ali dva mlatili, zato ka tak dolgo je odo kauli mašin po vesi, dočas je zgotauvo. Tašoga reda je lüstvo odlo za mašinom pa so eden drügomi pomagali. Gnesden pride kombajn pa tau velko delo kak žetvo, tak mlatidev eden človek taobredi. Kak mlatidev, tak tej mašini, stere so s traktori vlačili kaulak po vesi, so se že pozabili pa taminauli. Že samo ednoga mamu vejndrik v cejlom Porabji, šteri v Števanovci pri Peterni v škednji stoji. Kak je taprišo, zaka tam stoji, od tauga je mena Peterna Mariška (Zankócs Józsefné) pripovedjala.

- Tetica Mariška, zaka ste si vi tistoga reda tak zmislili, ka küpíte te mašin?

»Zatau smo si tak zbrodili, ka smo žetvo meli pa etak nam je te nej trbelo več kednauv čakati na mašin. Gda je lagvo vrejmen bilau, te so se stogauvge napili, ka smo potistin sišiti mogli. Ranč tak se je zrnje tó sišiti moglo, če snaupke nej bilau süjo. Zavolo tauga sta te gnauk naš pa Kmetin Pišti v Lenti šla, pa sta ga küpla.«

- Gda ste še nej meli svojga mašina, te kak dolgo trbelo čakati, dočas ste na red prišli?

»Bilau je tak, ka cejlak do septembra smo mogli čakati, dočas smo na red prišli. Dostakrat je tak prišo do nas, ka prvin kaulak po Verici pa po Andovcaj odo, pa samo potistim je prišo k nam. Tisti mašin pa tau cejlo delo je še zadruka mejla prejk. Dočas je staug samo tak stau, mi smo ga pa pokrivali, zato ka je veter ponjavo vsigdar do-laodneso. Dosta smo trpeli, dočas smo nej zmlatili.«

- Že dočas je dosta dela bilau, ka so snaupki v staug prišli.

»Buma tak je, vse smo z rokauv delali pa s kravami smo domau zvozili. Včasim smo dva dni vozili dočas

smo 150-160 kupeu pa križov domau zvozili.«

- Kak so zvali delavce, šteri so želi?

»Bijo je kosac, šteri je žeu, potistim je ušo brač, šteri je v pargiške brau, speno je na zemlej pa je na pauvrst djau. Za pauvrstznjakom je pa ušo vezač, šteri je vezo. Ka je kaj vlatovdje taostalo, tisto so pa te mlajši vküpbra-li, zato ka so starci na tau

Peterna Mariška pred starim mašinom (mlatilnico)

fejst aklavi bili. Snaupke, gda so je zvezali, te so je tak njali cejli den, aj senajo, pa samo na večer so je vküpnosili pa v križe sklali.«

- Kak so se križi delali?

»Najprvin je bijo školnik, potejm so stené klali tak na križ, najvrkar je pa pop bijo, tisti je cejlo vse dolapo-

krijo. Ovas, šteri je mali, tistoga so pa v košarice sklali. Če so tau steli, aj brž posene pšenica ali žito, te so taše štúke naredli. Tašoga reda so sedem snopov gorpostavili, ausmoga pa tak prejk na vlatovg.«

- Pri žetvi je lüstvo tü pomagalo eden drügoma?

»Pomagali so, dapa nej tak kak te, gda so mlatili, zato ka gda je žetva bejla, te je vsakši svojo žeu, vsakši je na tejm bijo, aj kak najprvin leko žetvo obredi.«

- Kak dolgo je snaupke v križi bilau?

»En keden, paudrugi keden, dočas je nej posenilo. Nej je vseedno bilau tau tü nej, kakšo je vrejmen bilau. Če süjo bilau, te prvin, če nej, te duža. Gda smo domau zvozili, smo staug naprajli, potistim smo pa že samo čakali, aj pride mašin mlatit.«

- Dosta lüstva trbelo pri mlatidvi?

„Vejš, ka trbelo, dvajsti pa tak smo šegau meli vküp-

še eden drügoma šli, zato ka vsakši je nüco pomauč pa delavce, da je mlato. Komaj smo čakali, aj pride mašin mlatit, pa ranč tak smo čakali, aj se že gnauk dojde. Zato ka tau zato mantranje bilau, cejli den v praja biti.«

- Gda ste vi mlatili s svojim mašinom?

»Mi smo že te začnili s tejm svojim mlatiti, gda je še zadruka mejla tau prejk, etak nam nej trbelo čakati. Pa še dolgo lejt potistim, ka je zadruka že ejnjala, mi smo še s tejm mlatili. Sin Pišti je tau prejk emo, pri nas, doma pa še tam kaulak sausadom je tü on mlato. Samo te smo ejnjali, gda so že z kombajni začnili žeti. Te smo mi že tü tak bili, koma bi se mantrali, če nej mujs. Vejš, ka dja teba povejm, trno dosta, strašno dosta smo delali, pa itak smo nej obogati. Gda sem dja sé prišla, sem v dvajstom lejt bila pa sem robila kak govedo. Vejndrik zato še zdaj vejm kositi pa vse pokosim, ka trbej kauli kuče.«

- Še gnauk bi telko več nej delali?

»Čöješ, dja bi še mejla volo delati, sploy pa te, če bi nej sama bejla. Dja brezi dela ne morem ostati, vsigdar nika moram delati, ovak bi betežna bila.«

- Te njive, ka ste ji delali, zdaj prazne stojijo?

»Človeka vse srce boli, gda vidi, ka na njivi trava raste. 18 plügov smo meli, ka smo delali, zdaj pa vse samo tak stoji. Ne vejm, ka bi starci prajli, če zdaj tak nazaj prišli. Gda tak po brejgi tagledam, vsigdar mi na misli pride, kak lejpe so bile njive, gda je veter fudo pa sejanje je tašo bilau kak maurdje.«

K. Holec

... DO MADŽARSKE

Vlada je sprejela osnutek šolskega zakona

Vlada je prejšnjo sredo razpravljala o konceptu javne vzgoje in sprejela osnutek zakona o šolstvu. Koncept, ki zaenkrat še ni javen, je pripravilo šolsko ministrstvo pod vodstvom državne sekretarke Rózse Hoffmann. Po informacijah nekaterih časopisov naj bi se po novem konceptu uvedla celodnevna šola, ki naj bi bila v nižjih razredih obvezna, učenci višjih razredov bi se zanjo lahko prosto odločili. Dvignili bi tudi obvezno število delovnih ur učiteljev in poostriili pogoje za delovanje višjih razredov na šolah.

Veliko ponarejenih bankovcev

Madžarska je v mednarodni primerjavi na zelo slabem mestu, kar se tiče ponarejenih bankovcev. Na milijon bankovcev se najde na Madžarskem 26 ponarejenih. Ta številka je v Romuniji 3, na Češkem 8, na Poljskem 17. Po mnenju logističnega direktorja Madžarske narodne banke tradicionalne UV-naprave več ne zadostujejo pri ugotavljanju ponaredkov, kajti ponarejevalci delajo z novo tehniko. Madžarska narodna banka tudi finančno podpira nabavo najnovejših UV-AC naprav, zasebnim malim trgovinam zagotavlja 20 tisoč forintov, da si zagotovijo moderne naprave.

Blagoslovitev križa na Götzevi pristavi

V organizaciji Državne slovenske samouprave bo 9. septembra ob 16. uri slavnostna sveta maša na Götzevi pristavi na Dolnjem Seniku (ob slabem vremenu v gornjeseniški cerkvi), ki jo bo daroval domači župnik Tibor Tóth. Blagoslovil se bo tudi družinski spomenik družine Götz, ki ga je dal obnoviti njihov sorodnik iz Budimpešte. Državna slovenska samouprava je dala postaviti informacijsko tablo, kajti na tej pristavi so se dobivali učenci iz bližnjih šol v 50-ih in 60-ih letih ob Dnevu ptic in dreves.

Avgust Pavel – od Cankove do Sombotela

»Vörni sin dvej narodov«, Avgust Pavel se je naraudo 28. avgusta leta 1886 na prekmurskoj Cankovi. En den pred 125. oblejtnico njegovoga rojstva je Kulturno društvo Avgust Pavel z ete prekmurske vési k sebi pozvalo svoje prijateljsko slovensko društvo iz Sombotela, štero je ime ranč tak po eričnom čednjaki dobilo.

Na Cankovi so sombotelske Slovence lepau gorprijali župan občine *Drago Vogrinčič*, predsednica Turističnoga društva *Hilda Vogrinčič*, predsednik Kulturnoga društva *Branko Pintarič* pa škonik slovenskoga gezika *Janko Durič*. Sombotelske Slovence so cejli den sprevajali po bregaj pa dolaj Prekmurja.

Zrankoma so se leko kúpile znamke (bélyegek) s kejpom Avgusta Pavla, štere je dau za oblejtnico nadruknivati mladi filatelist z Bóltinec *Boris Fili-*

Sombotelski Slovenci so edno gospau z Budimpešte, žlato Avgusta Pavla, odpelali v Korovce, gde so se uni narodili pa so steli gorziskati rojstno ižo pa grob stari starišov na cintori.

Za mozaik v Pertoči so dosta zlata tö ponücali

Po tistom so se napautili v vesnico Pertoča, štera je pred dvöma lejtoma erična gratala. Leta 1963 so cerkev svete Helene povekšali, samo se je

cerkve sveta Helena. Una je bila tista casarica, štera je na bregej Kalvarija v Jeruzalemi najšla križ Jezoša Kristoša. (Tak so znali, šteri je pravi, ka je tisti lejs ozdravo betežno žensko, gda se ga je teknila.)

Nad veukim križom kralüje Odršenik v nebesaj pa nas spomina na goristanenje.

Velki mozaik je pater Rupnik s svojimi štirinajsetimi delavci leta 2009 postavio v štiri dnevaj, je pa dosta domanji vörnükov pomagalo s penzami, so nam eške povödali župnik *Jože Vinkovič*, šteri so Sombotelčanom cerkev lepau nutpokazali. Gospaud Janko Durič pa je pripovejdo, kak je pejški odo več kak 300 kilomejtarov od mozaika do mozaika, s Pertoče v Koper.

Paut nas je dale pelala prauti vesi Sotina, gde se zdigava najvišiši brejg v Prekmurji (418 m). Vrkaj stogi deset metrov viski leseni törem pa geste edna meteorološka postaja (állomás) tö, gde Krajinski park Goričko méri vrejmen. Tau so nam samo povödali, gor pa smo nej mogli, ka je poštija tak kriva pa vauska bila, ka smo nej mogli z busom cupriti. Zatok smo se raj odpelali k Serdiškomi bregej, šteri je samo dva mejtera menjši od Sotinskoga. Pejška paut do »Rdečoga brega« je v ici malo žmetna bila, depa se je od vrkaj spoj lepau vidlo cejlo Goričko, pa lejpi tali Avstrije, Hrvaške pa Madžarske.

Nej daleč, pri vesnici Nuskova leko žédni lidgé najdejo edno vretino z mineralnov vodauv. V etoj vodej je dosta žezeza pa domanji pravijo, ka je najbauška voda v cejloj Sloveniji. Pa eške puno plina (gáz) gé, zavolo toga má mehurčke (buborék). Tisti dén je na Goričkom spoj vrauče bilau, zatok so Sombotelčarge dosta vodé spili, kakšo koli farbo, žma pa sago je mejla.

Po dobrom obödi se je začno uradni program srečanja. Oblacke so se že zberali, so na nas z néba čemerno gledali. Župan Drago Vogrinčič pa etnologinja *Marija Kozar Mukič* sta v spomin na veukoga cankovsko-sombotelskoga čednjaka položila venca pri kipi Avgusta Pavla (na šteroga so za oblejtnico napisali nauvi napis). Do Vile Vogler na drugoj strani poštije pa so mogli navzauči že leteti, zavolo deža.

Na odprejtje potujoče razstave je dosta domanji lidi tö prišlo. Z veselim srcom so poslušali,

dela slovenskoga pisatela Ivana Cankara un najlepše na tihinsko (vogrsko) rejč dojobrno. Začno je vödavati revijo Vasi Szemle, pa je dosta pisem napiso slovenskim čednjakom na drugoj strani grajnec.

Slovensko korespondenco, pisma, štere je daubo Avgust Pavel, je v svojom diplomskom deli nutpokazala *Mateja Žížek*. Na odprejtji je svojo delo na kratko predstavila: največ pisem je daubo Pavel od Vilka Novaka pa Franceta Steleta, so pa ma dosta pisali drugi vönavčeni lidgé s Slovenskoga tö.

(H)či prekmurskoga čednjaka *Judita Pavel* je v svojom guči povödala, kak je Avgust Pavel v srci vsikdar Cankovčan austo. S svojov držinov je dosta odo prejk k »Babici«, svojoj materi, štera ne počiva v cankovskoj zemlej. Avgust Pavel je sto, ka bi v rojstnoj vesi pokopani biu, depa se ma je tau zavolo betega nej prišikalo.

Med tejm, ka so gospa Judita pripovejđali o spominaj na

Sombotelski Slovenci pri nuskovskoj vretini

kak je *Andi Sobočan* igro prekmurske pa vogrské pesmi na cimbele. (Un je učeneč eričnoga cimbalista Miška Baranje). Po pozdravni rečaj župana je sodelavec Pokrajinskoga muzeja Murska Sobota *Feri Küzmič* gučo od toga, kak je Avgust Pavel začno pesmi pisati v maternoj prekmurskoj rejči. Doktorsko disertacijo je ranč tak o guči svoje rojstne vesi napiso, pa pravijo, ka je

svojoga očo, sta pesmi Pavla (dojobrnjene na slovensko rejč) štela Branko Pintarič in Janko Durič. Lejpi večer se je končo z glasom cimbal.

Po večerđji pa spejvanji s fudami so se sombotelski Slovenci v kmičnoj nauči napautili nazaj na Vogrsko. Drugo leto čakajo svoje cankovske padaše v največši varaš Železne županije, ka bi gdržžali tradicijo, štera živé že več kak deset lejt.

Na otvoritvi z lejve: Branko Pintarič, Feri Küzmič, Judita Pavel, Marija Kozar pa Drago Vogrinčič

pič. Zvün znamke so leko najgir lidgé dobili kobert s pesmov prekmurskoga polihistra v bejdvej gezikaj, na cankovskoj pošti pa so eške svetešnji štempli tö gordjali. Gospaud Filipič je že več znamk vödau s kejpami erični prekmurski lidi (Ivan Jerič, Vilko Novak ptt.), za osem lejt, do staute oblejtnice prikapčenja Prekmurja k matičnomi narodi, pa šké napraviti znamke o vsej važni lidaj v krajini, na priliko o Jožefi Borovnjaki ali Mikloši Küzmiči.

vörnükom prazna vidla. Zatok so prosili patra *Marka Rupnika*, aj napravi veuki mozaik v cerkvi. Gospaud Rupnik so že več takši kejpov iz mali farbasti kamlov napravili v Romi, Fatimi pa Lurdi. V Sloveniji gnes od pertočkoga samo eden vekši njegvi mozaik geste, v Kopri.

Na veukom mozaiki v Pertoči vidimo na srejdji čaren križ, šteri je križ naši grejov pa ga nosi Sin Boži. S prave strani ga gleda Blajžena Devica Marija, z lejve pa patronuškinja

MRAVLAK LEJKI

V velkom mravlinjeki je bilau dosta mravel. Depa, ednoj mravli je v tistom mravlinjeki nej dobro bilau.

»Ge sam nej mravla! Ge sam moški! Ge sam mravla, nej pa mravla. Ge sam mravlak Lejki. Pa zato, ka neškem mravla ostanoti v etom mravlinjeki, dem ge po svejti vcejlak po svoje,« je strauso svojo mravlečo glavau. Pa je tak tō bilau. Mravlak Lejki je odišo na svoje.

Mravlišče

Biu je den kak vsikši drugi. Mravlak Lejki je tadale ojdo po toum svejti vcejlak po svoje. V toum dnevi se je na svojo veliko srečo ogno traktorovomi potači. Eške je nej prišo prejk poštuje, je skur prejk po njem pelo auto. Pa je brz za njim že pelo poštašov biciklin. Eške dobro, ka je poštaš nut zavijno. Ranč malo pred njim je nut zavijno do rama, kama je pošto neso. Mravlak Lejki si je eške nej pošteno odejno, že je nanga skur stoupila velka nauga velkoga pavra. Na, dun je nut v šanc prišo. Tam se njemi nika takšoga ne more zgoditi. Tak si je brodo, depa, neje tak bilau. Eške si je nej pošteno odejno, že je nanga skur spadnola mačka. Naganjala se je z drugo mačko, ta pa jo je nut v šanc zagnala.

»Uaj,« si je znauva zdejno, »zdaj pa se dun več nika takšnoga ne more zgoditi,« je gledlo za mačko, ka se je nazaj za drugo mačko zagnala.

Depa, tau si je samo leko brodo. Že na daleč se je čulo. Se je čulo, kak je brnelo pa se trousilo. V šancaj je velka trava zrasla. Trbello je kositi. Nagnauk je motorna kosa bila pri njem. Nikan je več nej mogo. Samo eške v edno lükjno se je leko nut potegno. Tam je čako, ka je kosa šla prejk njega. Zdaj si je rejsan leko na velke zdejno. Depa, nej za dugo.

»Svojo lükjno si najdi! Tavō se skobacaj!« ga je vō iz lüknje rivala siva mūš.

»Oprostite, oprostite,« je brz, kak je leko, šou tadale po svoje.

Šou je tadale po svoje pa isko, kama aj dé. Kama aj dé, ka njemi mūš nede kaj narejdlā. Tak si je najšo edno staro drejvo. Tau je bila vcejlak taposenjena djablan.

»Na, zdaj si leko malo spočinem,« se je nut potegno pod skaurdjo. Tam pod skourjo si je rejsan spočino. Pa naspo se je tō. Po tejm pa tadale po svoje. Depa, kak je iz djablane prišo, se je vse začnōlo znauva. Zaganjo se je es pa ta, vseposedi je kaj bilau, ka ga je škelo podvoziti, pooditi, zmuždjiti pa tak naprej pa tak tadale. Tak se je zaganjo es pa ta, ka je tisto spanje od nikšnoga aska nej bilau. Znauva je biu trūden, sneni pa zmantrani. Na konci se je eške kuman vlejko. Kuman se je eške privlejško ta do gauške. Tam pa! Tam pa je zagledno edno veliko, najbolje veliko mravlišče. Tak brz je nanga splezo.

»Čūjte, sestere marvle pa bratje mravlaki! Ge sam mravlak Lejki. Bi leko eden čas tak malo pri vas ostanō. Samo telko, ka si spočinem pa ka mi tejlo nazaj krepko grata,« ji je lepau proso. Edna mravla je tak brz odišla po prejnje mravle. Pa je tak brz vō iz mravlišča glas prinesla.

»Leko, brat Lejki. Depa za tau de trbello delati ranč tak, kak delamo vse mravle v tom mravlišči.«

»Nej, nejste me razmeli! Ge bi samo malo počivo,« njim je tumačo.

»Takšoga pa v ednom mravlišči nega. Leko si pri nas, depa, delati, delati de trbello,« je tista mravla nej škela čūti nika drugoga.

»Te pa nika,« se je obrno mravlak Lejki pa šou tadale vcejlak po svoje.

Miki Roš

Pismo iz Sobotne

Kartanje

Ne poznam ednoga človeka, s sterim sam poznani, ka bi nej vedo kartati. Leko je tau šnops, poker, preferans, remi ali pa čaren Peter, kakoli. Zato pa v krčmej dostakrat šnops karte vkūper ličimo. Tau je baukše gé, kak pa politiko tirati pa svajo iskati, steri se bole v politične probleme razmej. Na, vej pri kartaj tō leko svaja vōvdari, depa mi ne kartamo za pejneze pa dun svaja neje žmetna svaja.

Znauva je bijo sobotni večer. Te mam šegau staupti v krčmau pa tam kartati. Na, nej ranč vsikšo soboto, depa dun. Vej bi ge rad vsikšo soboto, samo je tau gé, ka moja tašča Regina, trno čedna ženska, vej meni kakšo delo najti. Pa tau ranč v tistom časi, gda bi ge šou kartat. Na, najjmo go zdaj pri meri, bila je sobota pa sam šou kartat. Moja družba me je eške čakala, edni drugi so pri sausednom stoli že na velke kartali. Najprva je trbello špicer spiti pa smo začnoli. Karta se vsigdar po svoje obrača. Tak je tisto soboto tō bilau. Gnauk dobiš, drgauč zgibiš. Že smo eno debelo vōro kartali, gda nut v krčmau staupti ena ženska. Vido sam go že, depa, nej sam go pozno. Ništerni so go poznali. Doj si vsejla, naraučila eden kafej pa pomalek gledala kauli po krčmej. Za eden čas je karte naprej vzela. Vcejlak ovakšne karte so bile.

Začnola ji je dola na sto klasti pa pomalek je kcuj nika gučala. Najprva vcejlak tūma, po tejm pa vse bole na glas.

»Ti, tam, v sūrkastom rejklini! Tebi je črvau nej najbolje zdravo gé,« je prajla ednomi možakari, ka se je na šank podpejro.

»Kak ti tau vejš?« go je pito.

»Tau ge nut v kartaj vidim. Vse nut v kartaj piše,« se je čulo po cejlōj krčmej.

»Na, na, na, tau pa nikak ne more istina biti. Ge v svoji kartaj leko vidim, ka je nut gé. Ge mam štiri ase pa samo tau je leko istina,« se je pri sausednoj mizi zglašlo trno krepek mesar pa se na velke smedjau.

»Ja, maš štiri ase pa eške herčenoga pojba,« je prajla ženska. Mesar je tūma ostanō. Samo je vsem karte pokazō pa rejsan je emo štiri ase pa herčenoga pojba. Po tejm je vcejlak samo eške tūča bila v krčmej. Po tejm pa so se vsi sipali k tistoj ženski pa škeli vedeti, ka od nji karte gučijo. Zdaj je samo eške ženska kartala. Vsi drugi, name tau najbolje ne miga, so bili kauli nje. Vsikšoga je naprej vzela pa njemi gučala od betegov, od toga, ka ga eške leko zaodi v njegovom žitki, kak njemi kaj finance kažejo pa vse takšo. Na, ranč pri financaj se škēm malo staviti. Od vsej nas v krčmej so njoj finance najbolje

dobro kazale. Vej pa je vsikši za njeno karatnje plačo dvajsti euronov. Ge pa sam kcuj brodo, ka njene karte dun nika za istino gučijo. Vej pa je vejdlā za njegovō črvou pa za karte od mesara. Gledam, pa vidim, ka je više mesara edno glendalo na stenej, ka se ranč ta do nje leko vidijo njegovē karte. Brodim tadale, una toga človeka gvūšno pozna, njega pa njegovē betege. Na tau sam bole kesnej gor prišo, ka sta brat pa sestra. Tak bi ge tō vedo iz kart vō šteti. Depa, depa, vrag je dun male emo.

»Ti, tam, ka neškeš kcuj k meni priti. Karte mi gučijo, ka veliko bajo maš doma. Ta baja pa se zove od žene mati,« je prajla.

Kak vragaun je leko tau vedla? Vej pa me ne pozna pa ge nje tō ne poznam. Samo sam vcejlak nejmi ostanō pa po tejm je niške več nej karto, una pa je odišla. Pa sam ge malo po tistom tō domau odišo. Na cejli zmejšani sam se vlejko prauti daumi. Tam pa! Na dvauri sta sedeli ta ženska pa moja tašča Regina, trno čedna ženska.

»Na, če eške ne poznaš, tau je gé od moje tetice čerka,« je prajla Regina.

Nika sam nej pravo, samo sam si brodo, kakši hasek je mejla ženska od svojga kartanja. Mi vsigdar kvar mamō, ka pri kartanji dun kaj spidjemo.

Miki

Na vaškem dnevu v Sakalovcih so organizatorji poskrbeli tudi za mladi rod. Lahko so se igrali v napihljivem gradu, drseli po toboganu ali delali tudi na lončarskih vretenih. Pri tem jim je pomagal lončar Štefan Zelko.

